

Deze rubriek is de plaats om verslag te doen van congressen, studiedagen en andere gebeurtenissen of ontwikkelingen die mogelijk interessant zijn voor kwalitatief onderzoekers. Redacteur voor deze rubriek is Harrie Jansen: hj.kwalon@gmail.com.

Impressies van een bezoek aan het Berliner Methodentreffen 2007

Bram de Muynck

Het *Berliner Methodentreffen* is een jaarlijks evenement dat georganiseerd wordt voor Duitstalige kwalitatieve onderzoekers. Dit jaar vond de conferentie voor de derde maal plaats, op 29 en 30 juni (zie aankondiging in *KWALON* 34 (2007, 12/1, 50-51)), zoals gebruikelijk op de *Freie Universität Berlin*. Opnieuw was deze tweedaagse een groot succes. Meer dan 1000 personen meldden zich aan binnen enkele dagen na het openen van de inschrijving. Vrijwel alle werkgroepen waren direct overtekend. Mijn inschrijving kwam te laat om aan een werkgroep deel te nemen, maar ik mocht wel de plenaire onderdelen meemaken. Toen ik er was, dacht ik: geen wonder dat hier zoveel mensen op af komen. Deze conferentie biedt geweldige kansen voor ontmoeting. Doordat er uit allerlei vakgebieden mensen zijn, die met uiteenlopende methoden werken, is de kans groot dat je tot een interessante uitwisseling komt. Zelf liep ik al gelijk bij de aanmelding collegapedagogen tegen het lijf die bezig waren met onderzoek naar de werking van vroegschoolse educatie. En bij de koffie ontmoette ik een onderzoeker die net als ik bezig was met onderzoek naar spiritualiteit. In de hal waren stands van onder andere een boekhandel, een privé-onderneming voor kwalitatief onderzoek en vakspecifieke clubs (zoals linguïsten en sociaal historici). Goed bezocht waren de stands met de verschillende computerprogramma's. Naast *Atlas-ti* werden *Gabek II* en *MAXQDA* gepresenteerd. Ik ontdekte dat deze laatste een geduchte concurrent is van *Atlas-ti*, vanwege zijn gebruiksvriendelijkheid. In Duitsland hebben *Atlas-ti* en *MAXQDA* een gelijkwaardig aandeel in de 'markt'.

De organisatoren schrijven het succes van het *Treffen* vooral toe aan de unieke mogelijkheid om het eigen onderzoek grondig met anderen door te nemen (Forschungswerkstätten). Voor ieder groot thema is er wel een werkgroep: biografische gevalsreconstructies, grounded theory, interpretatie als co-constructie, objectieve-hermeneutische tekstinterpretaties, kwalitatieve heuristiek, kwalitatieve inhoudsanalyse, dieptehermeneutiek (dit laatste is een psycho-analytisch georiënteerde onderzoeksmethode) enz. Iedere werkgroep werkt met een binnenkring van onderzoekers die hun werk presenteren en laten commentariëren door deskundigen. De buitenkring bestaat uit geïnteresseerden die ook over het betreffende onderwerp mee kunnen en mogen praten. Op de tweede dag waren er allerlei deelthema's over een groot scala aan onderwerpen, zoals: selectie van respondenten,

interviewplanning, participerende observatie, camera-ethnografie, abductie, triangulatie enz. Ook kon men workshops volgen over de genoemde computerprogramma's.

De hoofdlezing op de eerste dag werd verzorgd door de socioloog Uwe Flick, een van de redacteuren van de *SAGE Qualitative Research Kit*. Hij gaf in een uur tijd een grondig overzicht van de internationale stand van zaken met betrekking tot kwalitatief onderzoek onder de titel '*Qualitative Forschung. Stationen und Entscheidungen*'. Bij het ontstaan van kwalitatief onderzoek, zo zei hij, was men vooral op zoek naar theorie. Op dit moment is er over veel onderwerpen al heel veel theorie. De uitgangspositie van onderzoekers is dus anders. Men blijft bij kwalitatief onderzoek altijd in een spanningsvolle verhouding staan tussen enerzijds het gebruik van bestaande inzichten en anderzijds de openheid om het nieuwe op zich af te laten komen. Een punt waar hij opvallend veel aandacht aan gaf, was het toegenomen belang van de ethiek. Onderzoekers moeten bedacht zijn op wat onderzoek bij deelnemers teweegbrengt, vooral bij kwetsbare groepen. De uitspraken over ethiek riepen in de zaal veel discussie op. Zo werd Flick bevraagd op zijn uitspraak: 'alles wat niets nieuws op gaat leveren, is onethisch'. Onderzoekers die replicaties uitvoerden, bestreden dat. Flick gaf aan vooral te doelen op onderzoek bij kwetsbare groepen, zoals bijvoorbeeld belevingsonderzoek bij kanker- of aidspatiënten. Als mensen op een bepaald onderwerp bevraagd zijn, moet je dat niet nog eens over gaan doen. Over de kwestie of er niet meer gebruikgemaakt zou moeten worden van bestaand materiaal dat opgeslagen is in databases, was hij sceptisch. Volgens hem wijst de praktijk uit dat voor iedere vraagstelling nieuw materiaal nodig is.

Tot slot

Het aardige van het *Methodentreffen* is dat je niet naar Berlijn hoeft om er toch de vruchten van te plukken. Op de website wordt namelijk een uitstekend inzicht gegeven in het gepresenteerde materiaal. De plenaire lezingen zijn met de multimediatechniek mee te beleven. En, wat vooral interessant is, per onderwerp zijn samenvattingen beschikbaar met de recente literatuur op een rij. De opzet is breed en grondig, zodat je er voor de meeste methoden wat van je gading vindt.